

## بررسی تاثیرپذیری مدیریت سود بر مسئولیت های اجتماعی شرکت

رضا چتر زرین

حسابرس دیوان محاسبات خراسان شمالی

### چکیده

امروزه سرمایه‌گذاران به دنبال شرکت‌هایی هستند که مسئولیت‌های اجتماعی خود را به نحو احسن انجام می‌دهند. تعهد یک شرکت به مسئولیت‌های اجتماعی می‌تواند تاثیر مثبتی در حوزه‌های مختلف، از جمله ارائه گزارشات مالی دقیق و شفاف، داشته باشد. بنابراین، این پژوهش به بررسی تاثیرپذیری مدیریت سود بر مسئولیت های اجتماعی شرکت ها پرداخته است. جامعه آماری این تحقیق شامل ۱۱۷ شرکت در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ است. پیش از آزمون فرضیه‌ها، مانایی داده‌ها با استفاده از آزمون‌های ایم-پساران-شین و دیکی فولر تعیین یافته ارزیابی شد. همچنین، به منظور بررسی ناهمسانی واریانس مدل‌ها از آزمون آرچ و برای تعیین بهترین نوع مدل داده‌های ترکیبی از آزمون چاو استفاده گردید. نتایج نشان داد که بین کیفیت ارقام تعهدی و هزینه‌های اختیاری غیرعادی با مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها رابطه منفی معناداری وجود دارد، در حالی که بین هزینه‌های تولیدی غیرعادی و مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها رابطه مثبت معناداری مشاهده شد. نهایتاً، بین وجوه نقد عملیاتی غیرعادی و مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها رابطه معناداری مشاهده نشد.

کلمات کلیدی: مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، کیفیت سود، مدیریت سود، حاکمیت شرکتی

## مقدمه و بیان مساله

مسئولیت اجتماعی شرکت ها موضوعی جدید در ادبیات و تحقیقات حسابداری به شمار رفته و از جنبه های مختلف توسط سرمایه گذاران، تحلیل گران، مدیران و محققین مورد توجه قرار گرفته است. امروزه سهام داران خواهان سرمایه گذاری در شرکت هایی هستند که به گونه ای مناسب مسئولیت های اجتماعی را انجام می دهند. گرانت (۲۰۰۸) ادعا می کند که مسئولیت های اجتماعی شرکت ها نه تنها در شرکت های بزرگ انجام می شود بلکه امروزه برای بسیاری از شرکت ها ضروری به نظر می رسد. طرف داران افشای اطلاعات مسئولیت های اجتماعی ادعا می کنند که شرکت ها برای افزایش ثروت سهام داران این اطلاعات را افشا می کنند. مسئولیت اجتماعی شرکت ها موضوع جدال قابل توجهی در ایالات متحده در طول این چند دهه بوده است. در یک طرف افرادی قرار دارند که استدلال می کنند هدف تجارت کسب سود و افزایش ارزش سهام است و بهبود وضع رفاه و سلامت اجتماع به طور کلی وظیفه عوامل مذهبی، اجتماعی و حکومتی است. مقاله کلاسیک میلتنون فریدمن (۱۹۷۰) با عنوان «مسئولیت اجتماعی تجارت فقط افزایش سود است» به روشنی این دیدگاه را تشریح می کند و در پاسخ کسانی که مدعی بودند تجارت تا حد زیادی نسبت به امور رفاهی جامعه متعهد است، داده شد. البته طرف داران فریدمن به طور کلی منکر درگیر شدن شرکت در فعالیت های اجتماعی نیستند بلکه آن ها می گویند که هدف و نتیجه اقدامات باید کسب سود برای سازمان باشد. برای مثال این کاملاً درست است که یک شرکت در بهبود وضعیت محلی مشارکت کند اگر این امر باعث بازگشت سود و بازده شود.

در طرف دیگر این جدال کسانی هستند که استدلال می کنند، که تجارت دارای یک دین اجتماعی، مدنی یا اخلاقی برای انجام فعالیت های اجتماعی به منظور بهبود رفاه عمومی به وسیله منافع اش است. طرف داران این دیدگاه منکر اهمیت سود برای تجار نیستند، برای آن ها سود برای اموری چون، ایجاد اشتغال، دستمزدهای عادلانه، تولیدات مفید، مالیات محلی و سایر همکاری های اجتماعی بسیار مهم و اساسی است. با این وجود معتقدند که باید شرکت ها نقش اجتماعی وسیعی در ایجاد رفاه عمومی از طریق تاثیرگذاری روی برنامه های اجتماعی داشته باشند. این بدان معنی است که باید از محدوده تنگ منافع خودخواهانه بیرون آمده و سعی کنیم منافع مان موضوعات اجتماعی را نیز در برگیرد و در راستای اهدافی چون افزایش سطح سواد، برچیدن بیگارخانه ها، گفتگوهای سازنده و ارتقاء سطح اجتماعی عمل کنیم.

علاوه بر این؛ در قبول این دیدگاه، فعالان اجتماعی استدلال می کنند که درگیر شدن تجارت در ارتقای سطح اجتماعی تعهد اخلاقی و مدنی واضحی است و لازم است بدون در نظر گرفتن عواقب مادی چنین فعالیت هایی برای شرکت، آن ها را انجام داد. شمار فزاینده ای از نویسندگان طی ربع قرن گذشته، تصدیق کرده اند که فعالیت های سازمان بر محیط خارجی تاثیر می گذارد و پیشنهاد کرده اند که چنین سازمان هایی باید به مخاطبان گسترده ای هم چون ذی نفعان خود پاسخ گو باشند. (آراس و کرودر، ۲۰۰۸)

استانداردهای گزارش گری مالی مدیران را موظف می کنند تا هر ساله صورت های مالی حسابرسی شده شرکت را در اختیار سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان قرار دهند تا این افراد بتوانند از این صورت ها در اتخاذ تصمیمات خود بهره بگیرند. درستی و صداقت صورت های مالی همواره برای تدوین کنندگان استانداردها و کاربران دارای اهمیت بوده است. مدیران شرکت ها ممکن است در برخی مواقع، با ارایه صورت های مالی همراه کننده، به سرمایه گذاران و سایر استفاده کنندگان این فرصت را ندهند تا آن ها بتوانند درباره عملکرد اقتصادی شرکت به درستی تصمیم گیری کنند. کیفیت گزارشگری مالی تا حد زیادی وابسته به روش های حسابداری انتخاب شده توسط مدیریت است. روش های حسابداری و برآوردها به مدیریت کمک می کند تا بتواند سود خالص شرکت را تعیین کند. این فرصت ها باعث می شود تا مدیران به منظور افزایش منافع خود دست به مدیریت کردن سود بزنند. از این رو لازم است تا سرمایه گذاران به کیفیت سود توجه لازم داشته باشند.

<sup>1</sup> Fridman

<sup>2</sup> Aas & Crowther

در طول سه دهه اخیر بحث کیفیت سود مورد توجه خاص پژوهش‌گران قرار گرفته و تلاش بر این بوده است که با دست یافتن به یک روش منطقی و معتبر، کیفیت سود مورد ارزیابی قرار گرفته و عوامل تاثیرگذار بر آن شناسایی شود (دسای و همکاران<sup>۳</sup>، ۲۰۰۹). آگاهی از مواردی که منجر به بهبود کیفیت سود می‌شود می‌تواند در شناخت بهتر شرکت‌ها به بازار سرمایه کمک کند. از طرفی حس مسئولیت‌پذیری شرکت نسبت به اجتماعی که در آن فعالیت می‌کند، می‌تواند خود را در سایر عرصه‌ها، از جمله در ارائه گزارشات مالی مناسب، نشان دهد. این پژوهش تلاش می‌کند تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر گزارشگری سود را بررسی نماید.

### مبانی نظری و پیشینه‌ی تحقیق

#### تعریف متغیرهای تحقیق

پیش از ارائه‌ی پیشینه‌ی ای از تحقیقات انجام گرفته در زمینه‌ی موضوع تحقیق، به مرور تعاریف ارائه شده از مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، کیفیت سود و مدیریت سود می‌پردازیم. برخی از تعاریف کیفیت سود توسط محققین به شرح ذیل می‌باشد: ولک<sup>(۱۹۸۹)</sup> سودی را با کیفیت می‌داند که منطبق بر سود واقعی شرکت باشد. ریچاردسون و همکاران<sup>(۲۰۰۱)</sup> کیفیت سود را بر اساس میزان پایداری سودهای فعلی در دوره‌های آتی تعریف نموده‌اند. بنابراین ایشان معتقد است که سودی که تداوم بیش‌تری داشته باشد، با کیفیت بالاتر در نظر گرفته می‌شود. بلواری<sup>(۲۰۰۵)</sup> و همکارانش، کیفیت سود را از جنبه‌های با اهمیت ارزیابی سلامت مالی شرکت‌ها می‌دانند که مورد توجه سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی شرکت‌ها می‌باشد. کیفیت سود به توانایی سود گزارش شده<sup>۷</sup> در انعکاس سود واقعی شرکت، پیش‌بینی سودهای آتی، همچنین به ثبات، پایداری<sup>۹</sup> و عدم تغییرپذیری<sup>۱۰</sup> سود گزارش شده اشاره دارد.

هم‌چنین محققین تعاریف گوناگونی را برای مدیریت سود ارائه کرده‌اند که به شرح ذیل است:

هیلی و وهلن<sup>(۱۹۹۹)</sup>: «مدیریت سود هنگامی رخ می‌دهد که مدیران از قضاوت‌های شخصی خود در گزارشگری مالی استفاده کنند و ساختار معاملات را جهت تغییر گزارشگری مالی دست‌کاری می‌نمایند. این هدف یا به قصد همراه نمودن برخی از صاحبان سود در خصوص عملکرد اقتصادی شرکت یا تاثیر بر نتایج قراردادهایی است که انعقاد آن‌ها منوط به دستیابی به سود شخصی می‌باشد، صورت می‌گیرد».

دیجورج و همکاران<sup>(۱۹۹۹)</sup> مدیریت سود را به عنوان نوعی دست‌کاری مصنوعی سود توسط مدیریت جهت حصول به سطح مورد انتظار سود برای بعضی تصمیمات خاص (از جمله پیش‌بینی تحلیل‌گران و یا برآورد روند سودهای قبلی برای پیش‌بینی سودهای آتی) تعریف می‌کنند. به نظر ایشان، در واقع انگیزه‌ی اصلی مدیریت سود، مدیریت تصور سرمایه‌گذاران در مورد واحد تجاری است.

بحث مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها از جمله مباحثی است که در سال‌های اخیر بیش از پیش مد نظر محققین و متفکران حوزه‌ی مالی قرار گرفته است که در ادامه تعاریف ارائه شده توسط برخی از این محققین اشاره خواهد شد.

3 Desai and et al

4 Wolk

5-Rechardson et al

6-Bellovary

7 Reported earnings

8 stability

9 Persistence

1 Lack of variability 0

1 Healy, Wahlen 1

1 Degeorge,Patel and Zeckhauser

فرنچ<sup>(۲۰۰۷)</sup>: مسئولیت اجتماعی وظیفه ای است بر عهده موسسات خصوصی، به این معنی که تاثیر سوئی بر زندگی اجتماعی که در آن کار می کنند، نگذارند. میزان این وظیفه عموماً مشتمل است بر وظایفی چون: آلوده نکردن، تبعیض قائل نشدن در استخدام، نپرداختن به فعالیت های غیر اخلاقی و مطلع کردن مصرف کننده از کیفیت محصولات.

دیویس<sup>(۲۰۰۷)</sup>: مسئولیت اجتماعی یعنی نوعی احساس تعهد به وسیله ی مدیران سازمان های تجاری بخش خصوصی که آن گونه تصمیم گیری نمایند که در کنار کسب سود برای موسسه، سطح رفاه کل جامعه نیز بهبود یابد.

کارنگی و نیپر<sup>(۲۰۱۰)</sup>: محیط تجاری کنونی فرصت ها و مخاطراتی را برای حسابداری و حسابداران به وجود آورده است. لذا با افزایش اهمیت مسائل محیطی، مسئولیت اجتماعی، مدیریت ریسک و گزارشگری، حرفه ی حسابداری باید تغییر کند.

نیک و محمد<sup>(۲۰۱۱)</sup>: از آنجا که بخش اعظم مسئولیت اجتماعی ماهیتی غیر مالی دارد، این اطلاعات به جای آن که بخشی از گزارش اصلی باشند، معمولاً در بخش یادداشت های توضیحی گزارش های سالانه یافت می شوند.

امیدوار<sup>(۱۳۸۴)</sup>، به بررسی سیاست گذاری حکومت در ترویج مسئولیت اجتماعی شرکت ها در ایران پرداخته است. نتایج تحقیق نشان می دهد که در این زمینه، نمی توان متکی به یک نوع سیاست گذاری بود، بلکه باید مجموعه ای از سیاست های تشویقی، تنبیهی، توانمندسازی، نظارتی، متقاعدسازی و انگیزشی را بکار گرفت.

بصیری<sup>(۱۳۸۶)</sup>، تاثیر سودآوری را، بر اجرای مسئولیت اجتماعی شرکتی از دیدگاه کارکنان و مشتریان شرکت فولاد مبارکه بررسی کرد. نتایج نشان داد که هم از دیدگاه کارکنان و هم از دیدگاه مشتریان شرکت، سودآوری در اجرای مسئولیت اجتماعی شرکت موثر است و در عین حال مشخص شد که بین نظرات مدیران و سایر کارکنان تفاوت معنی داری وجود ندارد.

شربت و همکاران<sup>(۱۳۸۹)</sup> مسئولیت اجتماعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مورد بررسی قرار دادند. آن ها در این تحقیق با استفاده از مدل کارول و تهیه پرسش نامه فرضیات خود را مورد آزمون قرار دادند. آن ها دریافتند که شرکت ها در وهله ی اول به بعد اقتصادی و سپس بعد اخلاقی و حقوقی و در انتها به بعد نوع دوستانه اهمیت می دهند. هم چنین آن ها تفاوت بین بنگاه های تولید خدمات و کالا و بنگاه های بزرگ و کوچک در رابطه با یافته های مورد بررسی قرار دادند. تحلیل های آماری حکایت از این دارد که شرکت های تولیدی بیش از شرکت های خدماتی برای فعالیت های حقوقی و فعالیت های اخلاقی اهمیت قایل هستند.

دیانتی و طیبی<sup>(۱۳۹۰)</sup> تاثیر ابعاد اخلاقی مدیران بر کیفیت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق بیان گر این امر است که بعد اخلاق آرمان گرایی مدیران بر کیفیت سود گزارش شده توسط آن ها تاثیر مثبت دارد و ۵۶٪ تغییرات آن را تبیین می کند. هم چنین آن ها دریافتند اندازه شرکت بر کیفیت سود شرکت ها اثر بازدارنده دارد و نسبت بدهی های غیرجاری به دارایی ها، دارای نقش تقویت کننده در این رابطه است.

فوکس<sup>(۲۰۰۴)</sup> به این نتیجه رسید که مسئولیت اجتماعی شرکت روشی موثر برای شرکت است که به وسیله آن می تواند مشتریانی با درآمد پایین را جذب کند و در نتیجه موجب کاهش فقر شود. در واقع او مسئولیت اجتماعی شرکت را به عنوان وسیله ای معرفی کرد که بخش خصوصی از طریق آن می تواند در کاهش فقر، دستیابی به سایر اهداف اجتماعی و توسعه مشارکت کند.

بارنی و روبین<sup>(۲۰۰۶)</sup> در تحقیقی، مسئولیت اجتماعی شرکت ها را از لحاظ تعارض میان گردانندگان و سهام داران شرکت مورد بررسی قرار دادند. آن ها معتقدند در سال های اخیر سرمایه گذاری زیادی در این زمینه در شرکت ها انجام گرفته است که این امر باعث افزایش ارزش شرکت ها شده است. از نظر بارنی بعضاً مدیران و سهام داران عمده ی شرکت به دلیل حفظ موقعیت اجتماعی خود، بیش از حد لازم در زمینه ی مسئولیت اجتماعی هزینه می کنند. در این تحقیق آن ها با به کارگیری

1	French & sawerd	3
1	Davis	4
1	Carnegie & Napier	5
1	NK & Muhammad	6
1	Fox	7
1	Barna, Rubin	8

اطلاعات حاصله از ۳۰۰۰ شرکت در ایالات متحده، فرضیات خود را مورد آزمون قرار دادند. آن‌ها دریافتند که مالکیت درون سازمانی (مالکیت شرکت توسط افراد شاغل در شرکت) و اهرم شرکت، رابطه‌ای منفی با درجه‌ی مسئولیت اجتماعی شرکت دارند. از طرفی بین مالکیت نهادی و مسئولیت اجتماعی شرکت، رابطه‌ی معنی‌داری یافت نشد.

پتنلا<sup>۱</sup> (۲۰۱۱) معتقد است که مسئولیت اجتماعی شرکت می‌تواند هزینه‌های مستقیم را کاهش و بهره‌وری کارکنان را از طریق افزایش انگیزه و کاهش غیبت افزایش دهد. هم‌چنین مسئولیت اجتماعی شرکت باعث می‌شود که شرکت‌ها دسترسی آسان‌تری به اعتبارات داشته و هم‌چنین حمایت بیش‌تری از جانب ذی‌نفعان صورت گیرد. این امر باعث می‌شود که ریسک مدیریت کاهش یابد.

موزر و مارتین<sup>۲</sup> (۲۰۱۴) در تحقیقی به جمع‌آوری، نقد و بررسی و جمع‌بندی تحقیقات انجام‌گرفته در زمینه‌ی مسئولیت اجتماعی پرداختند. آن‌ها پیشنهاد دادند که تحقیقات انجام‌گرفته در زمینه‌ی مسئولیت اجتماعی باید به سمت اهداف زیر هدایت شود: الف) باید میزان تمایل افراد اعم از سهام‌دار و غیر سهام‌دار (خصوصاً افراد غیر سهام‌داری که بر فعالیت شرکت تاثیر گذارند) به افشاء فعالیت‌های اجتماعی شرکت، مورد بررسی قرار گیرد. ب) یکی از مشکلات اساسی این تحقیقات عدم وجود اطلاعات مورد نیاز این تحقیقات در آرشیوهای اطلاعاتی مانند کامپوست است که محققین در این زمینه باید با ارائه پیشنهادها در زمینه‌ی به‌کارگیری متغیرهای مناسب و هم‌چنین جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، راه را برای انجام تحقیقات مناسب در این زمینه هموار کنند.

### روش پژوهش

یکی از مهم‌ترین مراحل انجام هر پژوهش، روش انجام آن کار است. پایه‌ی هر علمی، روش شناخت آن است و اعتبار و ارزش قوانین هر علمی مبتنی بر روش شناختی است که در آن علم به کار می‌رود. بنابراین هر محقق لازم است در انجام پژوهش خود، شیوه‌ی مناسبی را انتخاب و به خوبی آن را اجرا نماید. یافته‌های چنین پژوهشی از قابلیت اتکا و مفید بودن برخوردار خواهد بود و می‌توان از نتایج آن برای تصمیم‌گیری استفاده کرد (نمازی، ۱۳۷۹). لذا در ادامه به صورت خلاصه روش تحقیق و مدل‌ها و فرضیات آن مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

### فرضیه‌های تحقیق

۱- بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و کیفیت ارقام تعهدی رابطه معنادار وجود دارد.

۲- بین مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و مدیریت سود رابطه معنادار وجود دارد.

### جامعه و نمونه‌ی آماری

هدف از انجام پژوهش، شناخت و پیش‌بینی یک پدیده در یک جامعه‌ی آماری است. برای کسب شناخت از آن پدیده، نمونه‌هایی از آن جامعه انتخاب می‌شود و تجزیه و تحلیل‌ها بر روی نمونه‌ی منتخب انجام شده و سپس، نتایج بدست آمده به کل جامعه‌ی آماری تعمیم داده می‌شود. و از ویژگی‌های زیر برخوردارند:

الف) تا قبل از سال ۱۳۹۵ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند. دلیل این موضوع این است که تعداد نمونه‌ی آماری در سال‌های مورد بررسی، برابر باشد.

ب) به منظور قابلیت مقایسه داشتن اطلاعات، دوره‌ی مالی آن شرکت‌ها، منتهی به بیست و نهم اسفندماه باشد.

پ) شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی نباشند.

ت) اطلاعات مورد نیاز تحقیق از شرکت‌ها در دسترس باشند.

پس از اعمال محدودیت‌های فوق تعداد ۱۱۷ شرکت انتخاب گردیدند. بازه‌ی زمانی این تحقیق سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ می‌باشد...

1	Pettenella	9
2	Miser & Martin	0
2	Compustat	1

## مدل‌ها و متغیرهای تحقیق

اولین گام برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، ارائه‌ی تعریف دقیق و مناسبی از متغیرهایی است که امکان اندازه‌گیری خصوصیات مورد نظر در این پژوهش را میسر می‌کنند. متغیر یک مفهوم است که می‌تواند مشاهده یا اندازه‌گیری شود. این اندازه‌گیری ممکن است به صورت کمی یا کیفی انجام پذیرد. متغیر کمی، متغیری است که از نظر کمی تغییر کند و تفاوت‌های ناشی از این تغییرات با استفاده از یک عدد ثبت شود.

الف) متغیرهای وابسته‌ی پژوهش

## (۱) کیفیت ارقام تعهدی

برای اندازه‌گیری کیفیت ارقام تعهدی از مدل دچو و دیچو (۲۰۰۴) و فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵) استفاده شده است. که جمله‌ی اخلاص (et) آن برابر کیفیت ارقام تعهدی می‌باشد.

$$TCA_t = b_0 + b_1CFO_{t-1} + b_2CFO_t + b_3CFO_{t+1} + b_4\Delta REV_t + b_5PPE_t + e_t \quad \text{مدل اول}$$

$TCA_t$ : برابر است با مجموع ارقام تعهدی جاری که از رابطه زیر بدست می‌آید.

$$TCA = \Delta CA - \Delta CL - \Delta CF + \Delta DCL + DAE$$

$\Delta CA$ : تغییرات در دارایی‌های جاری

$\Delta CL$ : تغییرات در بدهی‌های جاری

$\Delta CF$ : تغییرات در وجوه نقد

$\Delta DCL$ : تغییرات در وام‌های کوتاه مدت بدهی‌های جاری

$DAE$ : هزینه استهلاک دارایی‌های ثابت مشهود

$CFO$ : وجوه نقد عملیاتی

$\Delta REV$ : تغییرات در مجموع درآمد (فروش)

$PPE$ : مجموع دارایی‌های ثابت مشهود (اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات)

پس از تخمین مدل، پس مانده رگرسیون به عنوان کیفیت ارقام تعهدی شناخته می‌شود.

## (۲) مدیریت سود

با تبعیت از رویکرد روی چودآری (۲۰۰۶) برای برآورد فعالیت‌های عملیاتی عادی برای هر شرکت از مدل‌های زیر استفاده شده است:

$$CFO_{it} = b_0 + b_1 SALES_{it} + b_2 \Delta SALES_{it} + e_{it} \quad \text{مدل ۲}$$

$ABN-CFO$ : وجوه نقد عملیاتی غیر عادی

$$PROD_{it} = b_0 + b_1 SALES_{it} + b_2 \Delta SALES_{it} + b_3 \Delta SALES_{it-1} + e_{it} \quad \text{مدل ۳}$$

$ABN-PROD$ : هزینه‌های تولیدی غیر عادی

$$DEXP_{it} = b_0 + b_1 \Delta SALES_{it-1} + e_{it} \quad \text{مدل ۴}$$

$ABN-DEXP$ : هزینه‌های اختیاری غیر عادی

$CFO$ : وجوه نقد عملیاتی

$PROD$ : هزینه‌های تولیدی که برابر است با مجموع بهای تمام شده کالای فروش رفته و تغییرات در موجودی‌ها

$DEXP$ : هزینه‌های اختیاری است که برابر است با مجموع هزینه‌های تحقیق و توسعه و هزینه‌های تبلیغات.

وجوه نقد عملیاتی غیر عادی، هزینه‌های تولیدی غیر عادی و هزینه‌های اختیاری غیر عادی از تفاوت مقادیر واقعی و مقادیر پیش‌بینی شده مدل‌ها به دست خواهد آمد. از این مقادیر برای برآورد مدیریت سود استفاده می‌شود. در واقع هر یک از این

1- Dechow and Dichev

2- Francis et al

سه متغیر، به نوعی مدیریت سود را اندازه گیری می کنند. سپس هر کدام از آن ها در مدل تحت عنوان متغیر وابسته قرار می گیرد تا اثر مسئولیت اجتماعی شرکت ها بر آن ها سنجیده شود. پس مانده رگرسیون های فوق به عنوان شاخص مدیریت سود شناخته خواهد شد.

### متغیر مستقل پژوهش: مسئولیت های اجتماعی

برای اندازه گیری مسئولیت های اجتماعی شرکت ها از معیار های زیر استفاده شده است:

(۱) Community: اگر شرکت برنامه حمایت از آموزش برای اعضای حرفه و یا صنعت و یا جامعه داشته باشد برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است.

(۲) Diversity: از لگاریتم تعداد اعضای هیات مدیره استفاده می شود.

(۳) Environment: از دو معیار استفاده شده است، ۱- نسبت دارایی های ثابت به کل دارایی ها و ۲- اگر شرکت دارای گواهی نام ISO ۱۴۰۰۰ باشد برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است.

از آنجا که حجم بیش تر دارایی های ثابت منجر به آلودگی بیش تر محیط زیست می شود از این متغیر به عنوان متغیر محیطی استفاده شده است.

(۴) Product characteristics: از نسبت هزینه های تحقیق و توسعه و تبلیغات به فروش استفاده می شود و هم چنین اگر شرکت دارای گواهی نام ISO9001 باشد برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است.

برای کمی کردن معیار مسئولیت اجتماعی شرکت (CSR) برای هر یک از متغیرهای بالا، امتیازی با توجه به نوع آن متغیر در نظر گرفته می شود که مجموع این امتیازات، معیاری را برای اندازه گیری مسئولیت اجتماعی در اختیار محققان قرار خواهد داد.

### ۳-۱۰-۳) متغیرهای کنترل

LNOG: لگاریتم طبیعی چرخه عملیاتی که از طریق رابطه زیر بدست می آید.

چرخه عملیاتی =  $\frac{۳۶۰}{\text{فروش}} / \text{میانگین حسابهای دریافتنی}$  +  $\frac{۳۶۰}{\text{بهای تمام شده کالای فروش رفته}} / \text{میانگین موجودی ها}$

انحراف استاندارد فروش = برابر با انحراف استاندارد فروش پنج سال گذشته می باشد.

انحراف استاندارد وجوه نقد = برابر با انحراف استاندارد وجوه نقد پنج سال گذشته می باشد.

انحراف استاندارد سود خالص = برابر با انحراف استاندارد سود خالص پنج سال گذشته می باشد.

تکرار سودهای منفی = متغیری مجازی است اگر شرکت دو سال پیاپی زیان گزارش کند برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر است.

برای آزمون فرضیه اول از مدل رگرسیونی زیر استفاده شده است. شایان ذکر است جمله ی اخلاص آن از مدلی که در بالا ارائه شد، اخذ شده است که بیانگر کیفیت ارقام تعهدی می باشد. (هانگ و اندرسون، ۲۰۱۱)

مدل ۵:

$$\varepsilon_t + b_7 \text{ FreqNNT}_t + b_6 \sigma(\text{NI})_t + b_5 \sigma(\text{CASH})_t + b_4 \sigma(\text{SALES})_t + b_3 \text{SIZE}_t + b_2 \text{LNOG}_t + b_1 \text{SCR}_t + b_0 \sigma(\varepsilon)_t$$

$\sigma(\varepsilon)$ ، کیفیت ارقام تعهدی

CSR: مسئولیت اجتماعی شرکت

LNOG: لگاریتم طبیعی چرخه عملیاتی که از طریق رابطه زیر بدست می آید.

چرخه عملیاتی =  $\frac{۳۶۰}{\text{فروش}} / \text{میانگین حسابهای دریافتنی}$  +  $\frac{۳۶۰}{\text{بهای تمام شده کالای فروش رفته}} / \text{میانگین موجودی ها}$

SIZE: لگاریتم مجموع دارایی ها

$\sigma(\text{SALES})$ : انحراف استاندارد فروش

(CASH) $\sigma$ : انحراف استاندارد و جوه نقد

(NI) $\sigma$ : انحراف استاندارد سود خالص

FreqNNI: تکرار سود های منفی

برای آزمون فرضیه دوم نیز از مدل های زیر استفاده شده است (هانگ و اندرسون، ۲۰۱۱).

مدل ۶:

$$b_7 \text{ FreqNNI}_t + b_6 \sigma(\text{NI})_t + b_5 \sigma(\text{CASH})_t + b_4 \sigma(\text{SALES})_t + b_3 \text{SIZE}_t + b_2 \text{LNOC}_t + b_1 \text{SCR}_t + b_0 = \text{ABN-CFO}_t + \varepsilon_t$$

مدل ۷:

$$b_7 + b_6 \sigma(\text{NI})_t + b_5 \sigma(\text{CASH})_t + b_4 \sigma(\text{SALES})_t + b_3 \text{SIZE}_t + b_2 \text{LNOC}_t + b_1 \text{SCR}_t + b_0 = \text{ABN-PROD}_t + \varepsilon_t + \text{FreqNNI}_t$$

مدل ۸:

$$b_7 + b_6 \sigma(\text{NI})_t + b_5 \sigma(\text{CASH})_t + b_4 \sigma(\text{SALES})_t + b_3 \text{SIZE}_t + b_2 \text{LNOC}_t + b_1 \text{SCR}_t + b_0 = \text{ABN-DEXP}_t + \varepsilon_t + \text{FreqNNI}_t$$

ABN-CFO: وجوه نقد عملیاتی غیر عادی

ABN- PROD: هزینه های تولیدی غیر عادی

ABN- DEXP: هزینه های اختیاری غیر عادی

### نتایج آزمون فرضیه های تحقیق

#### آمار توصیفی

در این بخش ابتدا تعدادی از داده های پرت حذف شده اند. نحوه انجام کار چنین است که ابتدا نمودار ستونی هر یک از متغیرها در اکسل رسم شده و سپس داده هایی که به میزان قابل توجهی متفاوت از داده های دیگر بوده است، شناسایی و حذف شده اند. به منظور شناخت بهتر جامعه مورد پژوهش و آشنایی بیشتر با متغیرهای پژوهش، قبل از تجزیه و تحلیل داده های آماری، لازم است این داده ها توصیف شوند. توصیف آماری داده ها، گامی در جهت تشخیص الگوی حاکم بر آن ها و پایه ای برای تبیین روابط بین متغیرهایی است که در پژوهش به کار می رود (خورشیدی و قریشی، ۱۳۸۱).

آمار توصیفی شامل میانگین، میانه، انحراف معیار، ماکزیمم و مینیمم برای کلیه متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش می باشد. میانگین ارقام تعهدی اختیاری ۳ درصد است با توجه به این که برای محاسبه ارقام تعهدی اختیاری، تمام متغیرهای مدل تعدیل شده جونیور بر مجموع دارایی های اول دوره تقسیم شدند از این رو می توان ارقام تعهدی اختیاری را نسبتی از مجموع دارایی های اول دوره دانست. وجوه نقد عملیاتی غیر عادی، هزینه های تولیدی غیر عادی و هزینه های اختیاری غیر عادی که معیارهای مدیریت سود واقعی هستند به ترتیب دارای میانگین ۱ هزارم درصد، ۶ هزارم درصد و ۵ هزارم می باشد. مسئولیت های اجتماعی شرکتی که به عنوان یک مخزن مورد استفاده گردید و شامل معیارهای برنامه های حمایتی آموزش منافع همگانی، داشتن برنامه های حفظ محیط زیست، نسبت هزینه های تحقیق و توسعه می باشد دارای مقدار ۱/۵۶ می باشد. انحراف استاندارد فروش، انحراف استاندارد وجوه نقد و انحراف استاندارد سود نیز دارای مقدار ۱۴ درصد، ۱ درصد و ۵ درصد می باشد. تعداد شرکت های انتخاب شده در این تحقیق ۱۱۷ می باشد.

#### جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

شرح	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف استاندارد
DAC	۰۳ /.	-/۰۰۵	۱/۳۵	-/۷۵	۱۴ /.
AB_CFO	-/۰۰۱	-/۰۰۲	/۵۶	-/۸۲	۱۵ /.
AB_PROD	-/۰۰۶	-/۰۰۵	۱۷/۹۴	-۵/۹۶	۸۱ /.
AB_EXP	۰۰۵ /.	-/۰۰۲	/۰۶	-/۰۰۰۲	۰۰۵ /.



۸۱ /.	۱۶۹	۲/۸۴	۱/۶۹	۱/۵۶	SCR
۵۱ /.	-۱/۱۶	۳/۵۶	۲/۲۲	۲/۱۱	LNOC
۱/۵۳	۳/۹۷	۷/۰۲	۵/۵۸	۵/۶۲	SIZE
۱/۱۴	۱/۰۰۱	۱/۱۵	۱/۱۱	۱/۱۴	SALE
۱/۰۲	۱/۰۰۰۶	۱/۲۶	۰۲ /.	۰۱ /.	CASH
۰۷ /.	۱/۰۰۰۲	۱/۶۵	۱/۰۴	۰۵ /.	NI

DA، کیفیت اقلام تعهدی اختیاری؛ AB\_CFO وجوه نقد عملیاتی غیر عادی، AB\_PROD هزینه های تولیدی غیر عادی، AB\_EXP هزینه های اختیاری غیرعادی، SCR عملکرد اجتماعی شرکت ها، SIZE اندازه شرکتها، LNOC لگاریتم طبیعی چرخه عملیاتی، SALE انحراف استاندارد فروش، CASH انحراف استاندارد وجوه نقد، NI انحراف استاندارد سود

### ضریب همبستگی

جدول زیر نشان دهنده همبستگی اسپیرمن بین متغیرهای تحقیق است. نتایج نشان می دهد که از بین شاخص های واقعی مدیریت سود واقعی، هزینه های اختیاری غیرعادی با مسئولیت های اجتماعی شرکت همبستگی منفی دارد و معیارهای وجوه نقد عملیاتی غیرعادی و هزینه های تولیدی غیرعادی با مسئولیت های اجتماعی همبستگی مثبت دارند. همچنین کیفیت اقلام تعهدی با مسئولیت های اجتماعی شرکتی همبستگی منفی دارد. انحراف استاندارد فروش با کیفیت اقلام تعهدی همبستگی منفی دارند. لگاریتم طبیعی چرخه عملیاتی، اندازه شرکت و انحراف استاندارد وجوه نقد با مسئولیت های اجتماعی شرکتی همبستگی منفی دارند و متغیرهای انحراف استاندارد فروش و انحراف استاندارد سود با مسئولیت های اجتماعی شرکتی همبستگی مثبت دارند.

### جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیقی

NI	CASH	SALE	SIZE	LNOC	SCR	AB_EXP	AB_PROD	AB_CFO	DAC	شرح
									۱	DAC
								۱	۰۹**/	AB_CFO
							۱	۲۸/-*	۲۸/-*	AB_PROD
						۱	-۱/۰۲	-۱/۰۰۹	۱۰**/	AB_EXP
					۱	۲۱/.*	-۱/۰۴	۱/۰۵	۰۳/-*	SCR
				۱	-۱/۰۵	۱۴/-*	۲۵/-*	-۱/۰۱	۱/۰۷	LNOC
			۱	۱۳/.*	-۱/۰۰۵	-۱/۰۶	۱۹/-*	۱/۰۴	۱/۰۲	SIZE
		۱	۱/۰۱	۱۶/-*	۱/۰۴	-۱/۰۰۵	۲۶/.*	۱۹/-*	۱۴/-*	SALE
	۱	۲۱/.*	۱/۰۵	۱۱/-*	-۱/۰۶	۱۱/-*	۱/۰۶	-۱/۰۵	۰۲/.	CASH
۱	۱۲/.*	۳۷/.*	-۱/۰۴	۰۹/-**	۱/۰۶	۰۹/-**	۰۱/.	۰۶/.	-۱/۰۷	NI

\* معنادار در سطح خطای ۱ درصد،

\*\* معنادار در سطح خطای ۵ درصد،

### آزمون ریشه واحد

قبل از تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه ها پایایی متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. پایایی متغیرهای پژوهش به این معنا است که میانگین و واریانس متغیرهای پژوهش بین سالهای مختلف ثابت بوده است. در نتیجه استفاده از این متغیرها در مدل، باعث بوجود آمدن رگرسیون کاذب نمی شود. بدین منظور از آزمون ایم، پسران و شین و دیکی فولر تعمیم یافته

استفاده شده است که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است. نتایج نشان می دهد که Prob تمامی متغیرها کمتر از ۵ درصد بوده و بنابراین تمامی متغیرهای پژوهش در دوره مورد بررسی در سطح پایا هستند.

جدول ۳. آزمون ریشه واحد

شرح	ایم- پساران- شین		دیکی فولر تعمیم یافته	
	آماره	احتمال	آماره	احتمال
DAC	-۲۷/۹۶	۰۰۰/.	-۲۷/۹۶	۰۰۰/.
AB_CFO	-۱۷/۴۹	۰۰۰/.	-۱۷/۴۸	۰۰۰/.
AB_PROD	-۲۸/۲۷	۰۰۰/.	-۲۸/۲۷	۰۰۰/.
AB_EXP	-۲۸/۶۴	۰۰۰/.	-۲۸/۶۴	۰۰۰/.
SCR	-۷/۸۷	۰۰۰/.	-۹/۶۷	۰۰۰/.
LNOC	-۶/۸۹	۰۰۰/.	-۱۵/۱۱	۰۰۰/.
SIZE	-۲۳/۶۵	۰۰۰/.	-۲۳/۶۵	۰۰۰/.
SALE	-۲۳/۶۵	۰۰۰/.	-۲۸/۰۹	۰۰۰/.
CASH	-۱۴/۰۷	۰۰۰/.	-۱۴/۰۷	۰۰۰/.
NI	-۱۴/۱۸	۰۰۰/.	-۱۴/۱۱	۰۰۰/.

### آزمون ناهمسانی واریانس

در آمار دنباله ای از متغیرهای تصادفی که دارای واریانس های متفاوتی باشد واریانس ناهمسان نامیده میشود. در مقابل به یک دنباله از متغیرهای تصادفی واریانس همسان می گویند اگر دارای واریانس ثابتی باشند. معادل لاتین واریانس ناهمسانی "هتروسکداستی" میباشد که ریشه در واژگان یونانی "هترو" به معنی "تفاوت" و "اسکداسیز" به معنی "پراکندگی" دارد. بایستی توجه داشت که با وجود مشکل واریانس ناهمسانی برآورد های ما از ضرایب بکمک روش حداقل مربعات همچنان بدون تورش باقی میماند. اما واریانس برآورد شده با روش حداقل مربعات برای ضرایب در این شرایط تورش دار خواهد بود. یعنی در این شرایط واریانس برآوردی ضرایب مقادیری بیشتر و یا کمتر از واریانس حقیقی جامعه را ارائه میدهد. لذا استنتاج هایی که به روش حداقل مربعات در این شرایط صورت میگیرد ممکن است صحیح نباشد. بعنوان مثال فرض کنیم واریانس بر آورد شده مقداری کوچکتر از واریانس جامعه را ارائه دهد در این صورت مقداری که برای آماره ی (t) محاسبه میشود مقدار بزرگتری از مقدار واقعی آماره را نمایان میسازد و این امکان را ایجاد میکند که بشکل غیر واقعی مقدار آماره در ناحیه ی بحرانی قرار بگیرد. ولذا فرضیه صفر که دلالت بر معنادار نبودن ضریب برآورد شده دارد رد میگردد، حال آنکه ممکن است ضریب مذکور بی معنا بوده باشد. از دیگر نتایجی که واریانس ناهمسانی بهمراه دارد عدم اعتبار فاصله ی اطمینان میباشد. از آنجا که برآورد صحیحی از واریانس نداریم طبیعتا فاصله ی اطمینان نیز که بر اساس این واریانس ساخته می شود قابل اعتماد نیست. در این پژوهش برای تخمین ناهمسانی واریانس از آزمون آرچ<sup>۴</sup> استفاده شده است که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است، و با توجه به نتایج مشاهده شده، می توان بیان داشت که مدل های پژوهش برای آزمون فرضیه ها دارای ناهمسانی واریانس نبوده و برای انجام و آزمون فرضیه ها مناسب بوده اند.

## جدول ۴. آزمون ناهمسانی واریانس

شرح	آماره	سطح معناداری
مدل کیفیت اقلام تعهدی	۰.۰۹	۷۶٪
مدل وجوه نقد عملیاتی غیرعادی	۰.۶۹	۴۱٪
مدل هزینه های تولیدی غیرعادی	۰.۱۵	۶۹٪
مدل هزینه های اختیاری غیرعادی	۰.۰۹	۷۶٪

## آزمون هم خطی

برای بررسی عدم وجود خود همبستگی بین جملات اخلاص مدل ها از آزمون هم خطی استفاده شده است. در این پژوهش برای بررسی هم خطی از آزمون LM و آزمون DW استفاده شده است. نتایج آزمون DW به همراه آزمون فرضیه ها ارائه گردیده است. نتایج آزمون LM در جدول زیر ارائه شده است. اگر جملات اخلاص مدل با یکدیگر همبستگی داشته باشند، این امر منجر خواهد شد تا ضرایب متغیرها در مدل بدون تورش بوده و در نتیجه کارا نباشند. نتایج حاصل از آزمون نشان می دهد که با توجه به مقدار آماره آزمون F و سطح معنی داری که بیشتر از ۵ درصد می باشد، مدل های پژوهش برای آزمون فرضیه ها دارای همبستگی جملات اخلاص نبوده و از اینرو نتایج آزمون فرضیه ها کارا می باشد.

## جدول ۵. آزمون هم خطی

شرح	آماره	سطح معناداری
مدل کیفیت اقلام تعهدی	۰.۷۲	۴۸٪
مدل وجوه نقد عملیاتی غیرعادی	۱/۶۶	۱۸٪
مدل هزینه های تولیدی غیرعادی	۰.۰۲	۹۸٪
مدل هزینه های اختیاری غیرعادی	۷۷ / .	۴۶٪

## نتایج آزمون چاو

جدول (۶) نشان دهنده نتیجه آزمون چاو می باشد. نتیجه این آزمون نشان می دهد که مقدار آماره F و سطح معناداری آن برای مدل کیفیت اقلام تعهدی، مدل وجوه نقد عملیاتی غیرعادی و مدل هزینه های اختیاری غیرعادی بیانگر رد فرض  $H_1$  (مدل تلفیقی) می باشد. به بیان دیگر، اثرات فردی و یا گروهی وجود ندارد و باید از روش داده های مشترک برای برآورد مدل ها استفاده شود. اما برای مدل هزینه های تولیدی غیرعادی، مقدار آماره F و سطح معناداری آن برای مدل اول بیانگر رد فرض  $H_0$  می باشد. به بیان دیگر، اثرات فردی و یا گروهی وجود دارد و باید از روش داده های اثرات ثابت برای برآورد این مدل استفاده شود.

## جدول ۶. نتایج آزمون چاو

شرح	آزمون	آماره	سطح معناداری	نتیجه آزمون
مدل کیفیت اقلام تعهدی	F	۱/۵۶	۱۶٪	مدل اثرات مشترک
مدل وجوه نقد عملیاتی غیرعادی	F	۱/۲۱	۳۱٪	مدل اثرات مشترک
مدل هزینه های تولیدی غیرعادی	F	۲/۸۷	۰.۱۳٪	مدل اثرات ثابت
مدل هزینه های اختیاری غیرعادی	F	۱/۲۳	۲۹٪	مدل اثرات مشترک

## نتایج آزمون هاسمن

برای انجام آزمون هاسمن باید تعداد سال های مورد بررسی بیش از تعداد متغیرهای مورد بررسی باشد، اما با توجه به اینکه تعداد سال های مورد بررسی ۶ سال و از تعداد متغیرهای مدل کمتر است نمی توان از آزمون هاسمن استفاده کرد از اینرو جهت تخمین مدل هزینه های تولیدی غیرعادی از داده های ترکیبی با اثرات ثابت استفاده می شود.

## نتایج آزمون فرضیه های پژوهش

## آزمون فرضیه اول

فرضیه اول تحقیق بدین صورت تدوین شده است که بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و کیفیت ارقام تعهدی رابطه ای معنادار وجود دارد. برای تخمین این مدل از داده های ترکیبی اثرات مشترک استفاده شده است. نتایج آزمون مدل در جدول (۷) ارائه شده است. ، آماره F و سطح معناداری موید معنادار بودن مدل برای آزمون فرضیه ها است. نتایج آزمون دوربین-واتسون نیز نشان دهنده عدم وجود خود همبستگی بین جملات اخلاقی است. نتایج نشان می دهد که بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و ارقام تعهدی اختیاری رابطه منفی معناداری وجود دارد. کیفیت ارقام تعهدی که از طریق پس مانده رگرسیون سنجش و ارزیابی شد هر چه میزان این ارقام بیشتر باشد نشان دهنده کاهش کیفیت ارقام تعهدی می شود و بالعکس. از اینرو وجود مسئولیت های اجتماعی منجر به بهبود کیفیت ارقام تعهدی می شود. نتایج بدست آمده با نتایج خواجهوی و دیگران (۱۳۹۰) مطابقت دارد. همچنین بین انحراف استاندارد فروش با کیفیت ارقام تعهدی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج بدست آمده با نتایج کیم و دیگران (۲۰۱۲) مطابقت دارد. آنان به بررسی رابطه بین کیفیت سود و افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها پرداختند. به منظور بررسی کیفیت سود از معیار های ارقام تعهدی اختیاری و کیفیت سود با استفاده از فعالیت های واقعی پرداختند. معیار های مسئولیت اجتماعی شرکت ها شامل مکانیزم های حاکمیت شرکتی، انجمن، تنوع، روابط کارمندان، محیط و حقوق انسانی پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که مسئولیت اجتماعی شرکت ها منجر به بهبود کیفیت سود شرکت ها خواهد شد. امروزه سهامداران خواهان سرمایه گذاری در شرکت هایی هستند که به گونه ای مناسب مسئولیت های اجتماعی را انجام می دهند. گرانت (۲۰۰۸) ادعا می کند که مسئولیت های اجتماعی شرکت ها نه تنها در شرکت های بزرگ انجام می شود بلکه امروزه برای بسیاری از شرکت ها ضروری به نظر می رسد. طرفداران افشای اطلاعات مسئولیت های اجتماعی ادعا می کنند که شرکت ها برای افزایش ثروت سهامداران این اطلاعات را افشا می کنند. از اینرو ارائه و انجام مسئولیت های اجتماعی شرکتی منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی و بهبود کیفیت سود ( کاهش فرصت های مدیریت سود) می شود.

## جدول ۷. نتایج آزمون فرضیه اول

$$\sigma(\varepsilon)_t = b_0 + b_1 SCR_t + b_2 LNOC_t + b_3 SIZE_t + b_4 \sigma(SALES)_t + b_5 \sigma(CASH)_t + b_6 \sigma(NI)_t + b_7 FreqNNI_t + \varepsilon_t$$

شرح	Coefficient	t-Statistic	Prob.
C	-.۰۲	-.۷۵	.۴۵
CSR	-.۰۰۵	-۳/۹۱	۰۰۰/.*
LNOC	.۰۱ /.	۲/۸۳	۰۰۴/.*
SIZE	.۰۰۴ /.	.۷۹	۴۳/.
$\sigma(SALES)_t$	-.۰۰۶	-۲/۵۹	۰۰۹/.*
$\sigma(CASH)_t$	.۱۱ /.	.۷۸	.۴۳
$\sigma(NI)_t$	.۰۲ /.	.۷۱	.۷۵
FreqNNI	-.۱۰	-۷/۳۸	۰۰۰/.*
Adjusted R-squared	.۱۱ /.		
F-statistic	۱۲/۳۳		
Prob(F-statistic)	۰۰۰ /.		
D.W	۶۵/۱		

\* معنادار در سطح خطای ۱ درصد،

## آزمون فرضیه دوم

الف) مدل وجوه نقد عملیاتی غیرعادی

در فرضیه دوم به بررسی رابطه بین مدیریت سود و مسئولیت های اجتماعی پرداخته شده است. مدیریت سود از سه دیدگاه بررسی شده است که در اولین قسمت وجوه نقد عملیاتی غیرعادی است. در این مدل به بررسی رابطه بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و وجوه نقد عملیاتی غیرعادی پرداخته شده است. برای تخمین این مدل از داده های ترکیبی اثرات مشترک استفاده شده است. نتایج آزمون مدل در جدول (۸) ارائه شده است. آماره F و سطح معناداری مویده معنادار بودن مدل برای آزمون فرضیه ها است. نتایج آزمون دوربین-واتسون نیز نشان دهنده عدم وجود خود همبستگی بین جملات اخلاقی است. همان طور که گفته شده از وجوه نقد عملیاتی غیرعادی به عنوان شاخص مدیریت سود واقعی استفاده شده است. وجوه نقد عملیاتی غیرعادی پس از تخمین مدل رگرسیون و با در نظر گرفتن پس مانده رگرسیون انتخاب می شود. نتایج نشان می دهد که بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و وجوه نقد عملیاتی غیرعادی رابطه معناداری وجود ندارد. بین اندازه شرکت ها و وجوه نقد عملیاتی غیرعادی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. بین انحراف استاندارد فروش و انحراف استاندارد وجوه نقد با وجوه نقد عملیاتی غیرعادی رابطه منفی معناداری وجود دارد.

جدول ۸. نتایج آزمون مدل وجوه نقد عملیاتی غیرعادی

$$ABN-CFO_t = b_0 + b_1 SCR_t + b_2 LNOC_t + b_3 SIZE_t + b_4 \sigma(SALES)_t + b_5 \sigma(CASH)_t + b_6 \sigma(NI)_t + b_7 FreqNNI_t + \varepsilon_t$$

شرح	Coefficient	t-Statistic	Prob.
C	-۰.۰۸	-۱/۸۲	.۰۶
CSR	.۰۰۵	۱/۳۷	.۱۷
LNOC	.۰۱ /	.۲۷	.۷۸
SIZE	.۰۲ /	۲/۲۲	.۰۲ / **
$\sigma(SALES)_t$	-۰.۱۳	-۴/۵۴	.۰۰ / *
$\sigma(CASH)_t$	-۰.۴۲	-۲/۱۱	.۰۴ / **
$\sigma(NI)_t$	.۰۷	۱/۲۶	.۲۱
FreqNNI	-۰.۱۰	۸/۰۶	.۰۰ / *
Adjusted R-squared	۱۶ /		
F-statistic	۱۷/۹۵		
Prob(F-statistic)	.۰۰ /		
D.W	۷۹/۱		

\* معنادار در سطح خطای ۱ درصد،

\*\* معنادار در سطح خطای ۵ درصد،

ب) مدل هزینه های تولیدی غیرعادی

در این قسمت به بررسی رابطه بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و هزینه های تولیدی غیرعادی پرداخته شده است. برای تخمین این مدل از داده های ترکیبی اثرات ثابت استفاده شده است. نتایج آزمون مدل در جدول (۹) ارائه شده است. آماره F و سطح معناداری مویده معنادار بودن مدل می باشد. نتایج آزمون دوربین-واتسون نیز نشان دهنده عدم وجود خود همبستگی بین جملات اخلاقی است. بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و هزینه های تولیدی غیرعادی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. بین انحراف استاندارد فروش و هزینه های تولیدی غیرعادی نیز رابطه معنادار مثبت برقرار است.

جدول ۹. نتایج آزمون مدل هزینه های تولیدی غیرعادی

$$ABN-PROD_t = b_0 + b_1 SCR_t + b_2 LNOC_t + b_3 SIZE_t + b_4 \sigma(SALES)_t + b_5 \sigma(CASH)_t + b_6 \sigma(NI)_t + b_7 FreqNNI_t + \varepsilon_t$$

شرح	Coefficient	t-Statistic	Prob.
C	.۷۹	۲/۰۵	۰.۴/.**
CSR	.۰۶	۵/۴۹	۰.۰۰/.*
LNOC	-.۱۶	-۲/۰۷	۰.۴/.**
SIZE	-.۱۱	-۱/۷۷	.۰۷
$\sigma(SALES)_t$	.۷۹	۳/۳۱	۰.۰۰/.*
$\sigma(CASH)_t$	-.۴۲	-.۳۱	.۷۶
$\sigma(NI)_t$	-.۶۷	-۱/۳۵	.۱۸
FreqNNI	.۰۶	.۵۱	.۶۱
Adjusted R-squared	.۰۳/.		
F-statistic	۲/۷۳		
Prob(F-statistic)	۰.۰۰/.		
D.W	۲/۴۷		

\* معنادار در سطح خطای ۱ درصد،

\*\* معنادار در سطح خطای ۵ درصد،

ج) مدل هزینه های اختیاری غیرعادی

در این مدل به بررسی رابطه بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و هزینه های اختیاری غیرعادی پرداخته شده است. برای تخمین این مدل از داده های ترکیبی اثرات مشترک استفاده شده است. نتایج آزمون مدل در جدول (۱۰) ارائه شده است. آماره F و سطح معناداری موید معنادار بودن مدل برای آزمون فرضیه ها است. نتایج آزمون دوربین-واتسون نیز نشان دهنده عدم وجود خود همبستگی بین جملات اخلاقی است. بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و هزینه های اختیاری غیرعادی رابطه منفی معنادار وجود دارد. بین اندازه شرکت ها و هزینه های اختیاری غیرعادی نیز رابطه منفی معنادار وجود دارد.

جدول ۱۰. نتایج آزمون مدل هزینه های اختیاری غیرعادی

$$ABN-DEXP_t = b_0 + b_1 SCR_t + b_2 LNOC_t + b_3 SIZE_t + b_4 \sigma(SALES)_t + b_5 \sigma(CASH)_t + b_6 \sigma(NI)_t + b_7 FreqNNI_t + \varepsilon_t$$

شرح	Coefficient	t-Statistic	Prob.
C	.۰۰۷	۱۳/۵۹	۰.۰۰/.*
CSR	-.۰۲	-۲/۶۷	۰.۰۸/.*
LNOC	.۰۰۰۱	.۸۳	.۴۱
SIZE	-.۰۰۱	-۱۵/۱۷	۰.۰۰/.*
$\sigma(SALES)_t$	-.۰۰۰۴	-۱/۰۰۶	.۳۱
$\sigma(CASH)_t$	-.۰۰۴	-۱/۴۵	.۱۴
$\sigma(NI)_t$	-.۰۰۱	-۱/۰۲	.۳۱
FreqNNI	-.۰۰۰۳	-۱/۳۶	.۱۷
Adjusted R-squared	.۳۵/.		
F-statistic	۴۸/۳۷		

۰۰۰/.	Prob(F-statistic)
۱/۵۷	D.W

\* معنادار در سطح خطای ۱ درصد،

\*\* معنادار در سطح خطای ۵ درصد،

### خلاصه و نتیجه گیری

در این تحقیق به بررسی تاثیر بین مسئولیت های اجتماعی شرکتی و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. معیارهای مسئولیت های اجتماعی شامل (آموزش های رایگان، تعداد اعضای هیات مدیره، داشتن گواهی نامه حفظ استانداردهای زیست محیطی، هزینه های تحقیق، توسعه و تبلیغات) و معیارهای مدیریت سود شامل اقلام تعهدی اختیاری، وجوه نقد عملیاتی غیرعادی، هزینه های تولیدی غیرعادی و هزینه های اختیاری غیرعادی بود. همچنین از کیفیت اقلام تعهدی نیز برای برآورد و آزمون فرضیه اول استفاده گردید. قبل از آزمون فرضیه ها به بررسی مانایی داده ها با استفاده از آزمون های ایم-پساران-شین و دیکی فولر تعمیم یافته پرداخته شد، جهت بررسی ناهمسانی واریانس مدل ها از آزمون آرچ استفاده گردیده و برای برازش بهترین نوع مدل داده های ترکیبی از آزمون چاو استفاده شده است. نتایج نشان داد که بین کیفیت اقلام تعدی و هزینه های اختیاری غیرعادی با مسئولیت های اجتماعی شرکتی رابطه منفی معنادار وجود دارد و بین هزینه های تولیدی غیرعادی با مسئولیت های اجتماعی شرکتی رابطه مثبت معنادار وجود داشته و در نهایت بین وجوه نقد عملیاتی غیرعادی با مسئولیت های اجتماعی شرکتی رابطه معنادار وجود ندارد

### منابع و مأخذ

- امیدوار، علیرضا "سیاستگذاری حکومت در ترویج مسئولیت اجتماعی شرکت ها در ایران." پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی. (۱۳۸۴)
- بصیری، فاطمه. "تأثیر سودآوری در تأمین مسئولیت اجتماعی سازمان: بررسی دیدگاه کارکنان و مشتریان شرکت فولاد مبارکه" پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه راصفهان، به راهنمایی اسماعیل انصاری.
- شربت اوغلی، احمد. افشاری، داوود و نجمی، منوچهر. "مسئولیت اجتماعی نزد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". فصلنامه ی علوم مدیریت ایران، سال پنجم، شماره ۱۹، پاییز ۱۳۸۹، ص ۶۳-۸۱.
- Barnea, Amir and Rubin, Amir. (2006) "Corporate Social Responsibility as a Conflict between Shareholders" SSRN-id686606.
- Aras, Gular, David Crowther(2008), Governance and Sustainability: An investigation into the relationship between corporate governance and corporate sustainability, Journal of Management Decision Vol. 46 No.3,pp.433-448.
- Bellovary, J., Giacomino, E. and Akers, M.(2005). "Earning Quality: It's Time to Measure and Report ".The CPA Journal,Vol. 19 .
- Carnegie, G. D. and Napier, C.J., 2010. Traditional accountants and business professionals: Portraying the accounting profession after Enron. Accounting, Organizations and Society, 35(3), pp.360-376.
- Davis, Kevin R. (2007). "The Compliance Racket".The Chronicle of Higher Education 53 (20): B11.
- DeGeorge, F., J.Patel and R. Zeckhauser (1999)." Earning Management to exceed thresholds ", Journal of Business 72(1).
- Fox, T. (2004). "Corporate Social Responsibility and Development: In quest of an agenda". Development, Vol.47 (3), PP: 29-36.
- French, Derek (2000). The Case for Community Banking. London: New Economics Foundation.

Healy, P.M. &Wahlen, J.M.(1999). "A review of the earnings management literature and its implication for standard setting".Accounting Horizons, 13(4), December, 365-393.

Moser V. Donald. Martin R. Patrick "A Broader Perspective on Corporate Social Responsibility Research in Accounting"THE ACCOUNTING REVIEW. Vol. 87, No. 3.2012. pp. 797–806.

Nik Muhammad, N. M., Johari, R.J., Wan Mustafa, W.M.(2011), Social Responsibility Accounting (SRA) in Malaysia Challenge and Opportunity, Available at: [www.pdfcarri.com](http://www.pdfcarri.com).

Pettenella, D., 2010. CSR: What it is, what issues it incorporates? What costs/benefits of implementation? In: United Nations Economic Commission for Europe, UNECE Workshop on Corporate Social Responsibility. Belgrade, Serbia, 13-14 April. Belgrad: UNECE.

Richardson, s. , sloan, r. , soliman, m. And Tuna, i. (2001). "Information in Accruals about the Quality of Earnings". Working Paper, University of Michigan Business School Ann Arbor , P.52.

Wolk, H. (1989). "Accounting Thoery". 2th ed. , PWS-KENT, Boston.